

byť naďalej predmetom filozofie, avšak nie iba ako záležitosť jazyka, ale predovšetkým ako záležitosť reálnych ľudských praktík vrátane umeleckých a technologických artefaktov.

Premostením k metodologickej a metafyzickej problematike bol príspevok Pabla Quintanilla (Pontificia Universidad Católica de Perú, Peru) s názvom *Rorty o pravde a etnocentrizme*. Aurelia Di Berardino (Universidad Nacional de La Plata, Argentina) predstavila „dialóg o relativizme u Rortyho a Feyerabenda“. Eleonora Cresto (Universidad Nacional de Tres de Febrero/CONICET, Argentína) uvažovala o tom, „ako byť pragmatistom bez ústupkov naturalizmu“, kým César Lorenzano (Universidad Nacional de Tres de Febrero/UNTREF) zasa o „štruktúre know-how“.

Z tohto prehľadu vidno, že prvá skupina príspevkov o etike, politike a kultúre sa Rortyho prevažne neskorou filozofiou skôr inšpirovala, kým druhá skupina zotrvala na kritickej analýze jeho zrelej filozofie. Všetky príspevky však sprevádzala zaujímavá a podnetná diskusia, ktorú umožnil aj vhodný a dostatočný časový rámec (jedna hodina na každý príspevok).

Vyvrcholením sympózia boli príspevky dvoch osobností, ktoré mohli o Rortym hovoriť na základe dlhoročných osobných reminiscencií. Richard J. Bernstein (New School for Social Research, USA) sa sústredil na pozitívny, kreatívny odkaz Rortyho filozofie, nie na jeho anti-filozofiu, keď nabádal „opustiť naše staré intuície a začať vytvárať nové“. Gianni Vattimo (Universitá degli Studi di Torino, Taliansko) sa účastníkom sympózia prihovril v exkluzívnom video-interviu s F. Penelasom, v ktorom priblížil svoj rozhovor s Rortym o otázke viery.

Rortyho filozofia stále vyvoláva na jednej strane polemiku a kritiku, na druhej strane inšpirácie a tvorivé výzvy. Toto medzinárodné sympóziu potvrdilo jej životnosť a všetci účastníci sa zhodli na tom, že bude mať svoje pokračovanie aj ďalej – bez ohľadu na geografický či intelektuálny kontinent.

Emil Višňovský

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA HODNOTA SLOBODY VO SVETOVÝCH KULTÚRACH

Dňa 20. mája 2013 sa konala medzinárodná vedecká konferencia na pôde Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína filozofa (FF UKF) v Nitre. Jej organizátormi boli Katedra filozofie FF UKF a Slovenské filozofické združenie (SFZ) pri SAV v Bratislave. Konferencia niesla názov *Hodnota slobody vo svetových kultúrach*. Zúčastnili sa jej prednášatelia zo všetkých kútov Slovenska, z Čiech, či presnejšie, z Moravy, a boli pozvaní aj dvaja účastníci z Ruskej federácie, ktorí však svoju účasť v poslednej chvíli odvolali. Dvadsaťdva vystúpení bolo rozdelených do troch plenárnych prednášok a dvoch sekcií.

Konferenciu začal Ján Zozulák (Katedra filozofie UKF), vedecký garant konferencie, prednáškou nazvanou *Byzantské chápanie slobody*. Aj keď byzantská filozofia ešte čaká u nás na objavenie širším publikom, otázky slobody, slobodnej vôle a rozumu v nej rezonujú rovnako ako v ostatných európskych filozofiách v dobe ich formovania v stredoveku. Ich spoločným zdrojom zostáva grécka filozofia. Sloboda ako základná charakteristika osobnosti človeka, ktorý sa rozhoduje a koná, zostáva aj princípom demokracie.

S ďalšou plenárnou prednáškou pod názvom *Meditácia o slove Paula Ricœura* vystúpil Jozef Sivák (Filozofický ústav SAV): *Sloboda nie je sloboda chcenia, ale konania*. Chcel ňou pripomenúť storočnicu narodenia tohto renomovaného francúzskeho filozofa ne jednej strane a na druhej strane priblížiť jeho u nás málo známú *Filozofiu vôle*, ktorej prvý zväzok český prekladateľ výstižne nazval *Fenomenologie svobody* (doslovný preklad názvu tohto zväzku: *Voluntárno a nevoluntárno*). Ricœur, kladúc dôraz v prejave slobody na konanie, v ktorom rozlišuje tri aspekty (voľba, pohyb a dovoľenie – tvorba), však podcenil úlohu úmyslu.

Jan Zouhar, z Masarykovej univerzity v Brne, sa vo svojom príspevku *Svoboda umelecké tvorby* sústredil na obdobie rokov 1945 – 1948, ktoré bolo spojené s veľkými nádejami, čo sa týka budovania slobodnej spoločnosti, nádejami ktoré sa však pod vplyvom vnútorných, a najmä vonkajších faktorov súvisiacich s postupnou orientáciou na bývalý Sovietsky zväz, nenaplnili. Dvojité výročie (80. výročie narodenia a 10. výročie úmrtia) F. X. Šaldy v r. 1947 však poskytlo príležitosť zamyslieť sa nad pojmom slobody umeleckej tvorby u tohto významného predstaviteľa českej literatúry a umeleckej kritiky.

Rokovania v sekciách ďalej „rozmieňali na drobné“ pojmy hodnoty slobody a slobody ako hodnoty tak z teoretického hľadiska, ako aj od antiky po súčasnosť. Prvú sekciu, podľa programu Sekciu A (*Sloboda ako predpoklad interkultúrnej a interkonfesnej komunikácie*), otvoril príspevok Jaromíra Febera (TU v Ostrave) a Jeleny Petrucijovej (Ostravská univerzita): *Pojetí svobody ve vybraných koncepcích ruské ideje: mezi ontologickým a existenciálním paradigmatem*. Konkrétne bol venovaný koncepciám S. I. Franka a F. M. Dostojevského. Vladimír Manda z UKF sa podujal porovnať dvoch súčasníkov, Hobbsa a Bramhalla, v otázke slobody a nevyhnutnosti. Peter Nezník (UPJŠ v Košiciach) postavil svoj príspevok *O otroctve a slobode človeka* na dialektickom vzťahu človeka a ľudskosti. Dušan Hruška (Prešovská univerzita) vo svojom príspevku *Sloboda a jej (absolútny) nárok – idea slabého myslenia vo filozofii G. Vattima* nadviazal na koncepciu, ktorou tento taliansky (postmoderný) filozof reagoval na niekdajšiu „silnú metafyziku“. Ján Pilko z Prešovskej univerzity (*Sloboda ako fenomén v období prenasledovania kresťanov v prvých troch storočiach*) ukázal, ako bola sloboda prvých kresťanov draho vykúpená mučením, vytrvalosťou a vierou.

Druhý blok príspevkov tejto sekcie bol orientovaný na súčasnosť. Peter Kondrla a Jalal Al-Ali, obaja z UKF, sa v spoločnom príspevku *Sloboda v procese globalizácie kultúr* zamýšľali nad tým, ako sa vyhnúť konfliktom, ktoré sprevádzajú prelínanie rôznych kultúrnych prostredí. Gabriela Jonášková, taktiež z UKF, zamerala svoj príspevok (*Problém slobody slovenského národa u Alberta Škarvana*) na ponímanie slobody vo filozofickom myslení na Slovensku na prelome 19. a 20. storočia, konkrétne u jedného zo slovenských tolstojovcov. Katarína Mayerová (UPJŠ v Košiciach) chcela pôvodne hovoriť o reflexii slobody len u Rortyho, ale na konferencii rozšírila svoj príspevok o konfrontáciu s Patočkom. Podľa programu mal ešte vystúpiť P. Sucharek z Prešovskej univerzity s príspevkom *Lévinasova filozofia „ťažkej slobody“*, vychádzajúc z rovnomennej publikácie tohto francúzskeho filozofa a súputníka P. Ricœura.

Druhá sekcia (Sekcia B) bola viac zameraná na dejiny: *Reflexie fenoménu slobody v dejinách myslenia a umení*. Ako prvý v nej vystúpil Tomáš Hauer (TU v Ostrave) porovnaním ďalších dvoch súčasných francúzskych filozofov: *Hodnoty svobody a racionalita neshody: Lyotard versus Rancière*. Príspevok Ivana Dubničku z UKF mohol tvoriť jeden blok s predchádzajúcim príspevkom G. Jonáškovej, keďže mal názov *Niekoľko úvah o slobode a nevyhnutnosti inšpirovaných Levom N. Tolstojom*. V znamení literatúry sa niesol aj ďalší

príspevok Eriky Lalíkovej (Katedra Filozofie a dejín filozofie FFUK): *Motív slobody v diele Dominika Tatarku*. Milovan Ješič (Katedra Filozofie a dejín filozofie UPJŠ) v príspevku *Husserl, Európa a európska kultúra* poukázal na problém „poeurópštenia“ Neeurópanov aj s odkazom na J. Patočku. Milan Toman (Škola pre mimoriadne nadané deti a gymnázium v Bratislave) čerpal pre svoj príspevok (*Reflexia slobody v Senecovej filozofii umenia žiť*) zo stoikov, ktorí prví rozpracovali otázku slobody filozoficky.

Druhá séria vystúpení tejto sekcie bola zas, až na dve vystúpenia, viac súčasná a vystúpili v nej výlučne domáci účastníci. Epikureizmus sa spája s hedonizmom. Jeho zakladateľ však v skutočnosti až takým hedonistom nebol, ako ukázala Ľubica Predanociová vo svojom príspevku *Parentklíza – Epikurovo myšlienkové východisko slobody mravného konania*. Viera Jakubovská vo svojom vystúpení *Esteticko-umelecké aspekty slobody* analyzovala nové prejavy slobody v umení, ktoré sa redefinuje: „desenzibilizácia“, „rekonfigurácia aisthesis“ a „derelizácia reality“. Martin Kubálek sa v príspevku *K základným prvkom obmedzenia ekonomickej slobody v islame* zamerail, vychádzajúc zo stredovekého islamského práva, na ekonomické dimenzie hodnoty slobody v islamskom svete. Veronika Adamová (*Sloboda a nevyhnutnosť v koncepcii T. Hobbsa*) sa podujala ukázať, ako „veľký Angličan“ dokázal zladit' protichodné pojmy ako sloboda a strach, slobodná vôľa a nevyhnutnosť sloboda a záväzok. A v poslednom príspevku *Problém davového človeka a jeho nároku „na všetko“* si Lucia Zimanová položila otázku, či a nakoľko a zmenila situácia davového človeka od čias tematizácie tohto fenoménu Ortegom y Gassetom.

Na záver treba oceniť organizáciu a dobrý priebeh konferencie – bol vydaný aj Zborník abstraktov –, ktorá sa vyznačovala pripravenosťou a aktivitou účastníkov, ako aj programovou pestrosťou, možno na úkor lepšieho zhostenia sa hlavnej témy, teda vymedzenia „epistémy“ à la Foucault danej kultúry, témy, ktorá, pravda, nebude vyčerpaná nikdy. Z konferencie má vyjsť zborník, do ktorého budú zahrnuté aj príspevky tých účastníkov, ktorí nemohli prísť, i tých, ktorých program eviduje ako „pasívnych“.

Jozef Sivák

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA EMERGING ETHICAL ISSUES IN SCIENCE AND TECHNOLOGY

V dňoch 30. – 31. mája 2013 sa v Bratislave konala konferencia *Emerging Ethical Issues in Science and Technology (Novovznikajúce etické problémy z oblasti vied a technológií)*. Predchádzalo ju v poradí už ôsme zasadnutie výboru COMEST-u (*The World Commission on the Ethics of Scientific Knowledge and Technology / Commission mondiale d'éthique des connaissances scientifiques et des Technologies – Svetová komisia pre etiku vedeckého poznania a technológií vo vedeckých poznatkoch a technológiách*) (27. – 29. mája 2013). Na organizácii obidvoch vedeckých podujatí sa spolupodieľala organizácia UNESCO a Výbor pre bioetiku pri Slovenskej komisii pre UNESCO.

Účelom konferencie bolo stretnutie popredných svetových odborníkov z viacerých oblastí spoločenských, prírodných a technických vied. Cieľom konferencie bolo identifikovať etické a morálne aspekty problémov úzko súvisiacich s prudkým rozvojom v oblasti vied a tech-